

De l'autor d'*El dimoni dels nombres*

HANS MAGNUS
ENZENSBERGER

Sempre els diners!

Una novel·la sobre economia

Amb il·lustracions de Javier Mariscal

HANS MAGNUS ENZENSBERGER

Sempre els diners!

Una novel·la sobre economia

Amb il·lustracions de
Javier Mariscal

Traducció de Carlota Gurt Daví

Edicions 62

Barcelona

Títol original: *Immer Das Geld!*
©Suhrkamp Verlag Berlin, 2015. All rights reserved
by and controlled through Suhrkamp Verlag Berlin

Queda rigorosament prohibida sense autorització escrita de l'editor qualsevol forma de reproducció, distribució, comunicació pública o transformació d'aquesta obra, que serà sotmesa a les sancions establertes per la llei. Podeu adreçar-vos a Cedro (Centro Español de Derechos Reprográficos, www.cedro.org) si necessiteu fotocopiar o escanejar algun fragment d'aquesta obra (www.conlicencia.com; 917021970 / 932720447).
Tots els drets reservats.

Primera edició: març del 2016

© de les il·lustracions de les p. 87-96:
Javier Mariscal, 2016

© de la traducció: Carlota Gurt Daví, 2016

© d'aquesta edició: Edicions 62, s. a.
Av. Diagonal, 662-664. 08034 Barcelona
www.edicions62.cat
info@edicions62.cat

Fotocomposició: Víctor Igual
Imprès a Limpergraf

DIPÒSIT LEGAL: B. 3207-2016
ISBN: 978-84-297-7491-7

TAULA

I. La visita de la tieta Fé.....	9
Il·lustracions de Javier Mariscal.....	87
II. El retorn de la tieta Fé	97
III. La tieta Fé s'installa amb els Federmann.....	125
IV. L'herència de la tieta Fé	131
Del vademècum de la tieta Fé	145

LA VISITA DE LA TIETA FÉ

—Vindrà!

Va ser la Fanny qui va portar la notícia. Alegre, gairebé triomfal, agitava una postal més ampla del normal on es veia una vista panoràmica dels Alps. A taula, a l'hora de dinar, tots vam entendre de seguida de qui es tractava.

—La tieta Fé —va murmurar la mare tot sostenint el culle-rot a l'aire, sobre la sopera. A la fi, el pare va trencar el silenci i va preguntar:

—Quan?

La petita Fanny va refilar:

—Avui mateix, al vespre! —I per demostrar-ho va alçar les línies gargotejades amb tinta verda. Amb aquella postal era impossible d'imaginar el que la tieta Fé perdria a principis d'abril a l'estació terminal d'un cremallera suís.

Li agradava la brevetat i preferia la postal per cartejar-se amb el món. «És més barat i menys empipador que telefonar-se o que aquestes màquines modernes, que a mi, en tot cas, em semblen sospitoses». Tota la família sabia que era propietària d'una parcel·la enjardinada al llac Léman amb una mansió envoltada de llegendes, en la qual hi havia una quantitat espantosa de cambres. Sí que teníem el seu número de telèfon suís, però quan el pare volia parlar amb ella, sempre sortia la veu freda d'un conserge, que responia al telèfon amb un «*La Per-*

venche» i prou. Ningú sabia què volia dir allò. El pare ho havia buscat al diccionari i havia descobert que significava «La Vinca». Jo m'imaginava que l'home era un majordom d'aquells que surten a les pel·lícules britàniques. Sigui com sigui, l'únic que deia era que malauradament no es podia parlar amb la benvolguda senyora.

En alemany les paraules diners («Geld») i món («Welt») rimen. Difícilment pot haver-hi una rima més sensata.

LICHTENBERG

Pel que es veia tornava a ser de viatge. I semblava que aquest cop no havia marxat a Nova York, Lisboa ni Buenos Aires; només feia una excursioneta a la muntanya.

—La Vinca! —vaig cridar jo—. Ja tenim un bon sidral. —A ulls de la meva padrina, jo era la més sensata de tota la família Federmann, però jo també sabia que era inútil contradir-la quan forjava un dels seus plans obstinats.

En Fabian, el meu germà, que ara ja em passa un cap encara que té tres anys menys que jo, em va prendre la paraula:

—Felicitas —va afirmar—, només t'empipes perquè la tieta Fé és més llesta que tu.

—Ja n'hi ha prou —va dir el pare—. Que no es pot menjar en pau aquí, o què?

Sí, a casa tornava a haver-hi alguna cosa en l'aire. La mare rumiava què podia oferir per sopar a la tieta, que no es deixava despatxar amb un senzill plat de rostit de carn picada. Per sort era dijous. Un cop per setmana ens ve la Bozena, la dona de la

El menyspreu de la riquesa per part dels filòsofs era un truc per protegir-se de la humiliació de la pobresa.

LA ROCHEFOUCAULD

neteja polonesa. Amb ella tampoc es pot fer gaire broma perquè s'enrabia amb la brutícia com si fos la seva enemiga personal. Durant la batalla, de vegades trenca un gerro o la pantalla d'algun llum, però acomiadar-la no és una opció, perquè fa molts anys que ens ve a netejar i és tan lleial que mai ens en podríem desfer. Això la mare també ho veu, tot i que

s'enfada per cada ratllada que la Bozena estampa per sempre en peces heretades, com la cafetera. Quan s'acosta amb la galleda i el pal de fregar, ens fa fora de l'habitació. Ens renya si deixem roba o joguines escampades, però una cosa se li ha de concedir: en cas de necessitat, ens ajuda encantada. Fins i tot serveix els àpats. Treballa en negre, per descomptat, perquè no vol signar cap formulari, ni haver de pagar cap fons de pensions. Vol bitllets trinco-trinco en mà. Llavors, envia els diners a casa seva, per a la seva germana malalta i per als seus germans inútils que viuen en algun lloc prop de Cracòvia.

Potser hauria de dir alguna cosa sobre l'aspecte i el tarannà de la tieta Fé. Abans devia ser una bellesa. En una foto antiga de l'àlbum familiar, es mira desafiant l'espectador, com si no tingués inconvenient a flirtejar. Però ara ja deu passar de llarg els vuitanta-cinc. No vol concretar més sobre l'edat. A banda del conserge o majordom, viu sola a la seva mansió. El pare diu que també hi deu haver un jardiner i una donzella. Ho deu haver llegit en alguna novel·la antiga. Jo dubto que en l'actualitat encara hi hagi donzelles amb davantals blancs corrent pel món.

Una vegada, al teatre municipal, vaig veure una obra russa en la qual sortia una dona vella i dominant a qui anomenaven sempre «la Generala», encara que de general no en sortia ni un. Era ben igual que la tieta Fé. Quan s'enfadava picava amb el bastó a terra. El bastó tenia una empunyadura de plata amb un cap de lleó que m'era familiar. La meva padrina també sol recolzar-se en un estri d'aquests.

Quan no vol sentir alguna cosa, es fa la sorda, però tan bon punt algú li recomana un aparell auditiu, no el deixa acabar de dir. No tolera que ningú la contradigui. Els pares la tracten com si fos de porcellana, perquè no es volen arriscar que s'enfadi.

La tieta Fé no és gens garrepa. Quan ve de visita, sempre dóna una propina generosa a la Bozena i ens interroga per saber què ens donen de setmanada. Vol saber si en tenim prou i què en fem. Després, ens dóna algun bitllet d'esquitllentes. M'he adonat que sempre porta moneda estrangera; francs, lliures o dòlars. Un cop em va donar cent corones daneses. Era un bitllet groc que aparentava més del que valia. Quan el vaig portar a bescanviar, a la caixa no me'n van donar ni quinze euros.

Els diners són com els fems: només són útils si es reparteixen.

FRANCIS BACON

A la mare no li agrada com la tieta Fé tracta el tema dels diners. A la seva esquena, comenta d'on deu venir en realitat el seu patrimoni, si se l'ha guanyat honradament o si l'ha heretat d'un dels seus homes. «Qui sap com han aconseguit els diners, aquesta gent d'Amèrica?». Una pregunta retòrica que ningú respon. «A més, la tieta Fé no només avicia els nens, sinó també la Bozena, però mai no pregunta com ens apanyem en Franz i jo». El pare calla. No es vol deixar arrossegar cap a aquesta mena de discussions.

Era una tarda d'abril plujosa quan la tieta Fé va arribar amb la seva limusina negra a l'entrada de casa nostra. El xofer va obrir un gran paraigua platejat per acompanyar-la fins a la porta. Només duia una bossa de mà brodada i una ampolla de xampany i el primer que va dir va ser:

—No patiu que sigui una càrrega per a vosaltres. Com sempre, m'estaré al Four Seasons i d'aquí a poques setmanes tornaré a marxar.

El sopar va transcórrer d'una manera sorprenentment pacífica. La visita estava de bon humor i es va servir dues vegades quan la Bozena li va oferir els entrants.

—Apa que esteu bé aquí! —es meravellava la tieta. Semblava no adonar-se que no teníem copes de xampany. De fet, fins i tot

se li va escapar un elogi per a la mare poc habitual:— Franz, no saps la sort que tens —va dir al pare. Es referia a les receptes de Budapest que la mare havia heretat dels temps de la monarquia. Hi havia medallons de xai amb el típic acompanyament de pasta de patata i per postres creps tipus *Kaiserschmarrn*. Després de sopar, amb el cafè, la tieta Fé es va encendre un puret Virginia llarg.

—Espero que no hi tinguis res en contra, Friederike —va dir—. Teniu un cendrer? —El pare sabia on anar-lo a buscar, tot i que a casa no es podia fumar.

Després d'acomiarar-se dels seus estimats parents, la tieta Fé va furgar a la bosseta que tenia al passadís i ens va donar uns quants bitllets a cadascun de nosaltres tres. També es comportava així quan era el nostre aniversari: sempre trobàvem un sobre amb el remitent d'un hotel a la bústia. Quan va sortir per la porta, va picar amb el bastó al llindar i tot seguit el xofer va despertar del seu son, va obrir el paraigua i la va acompanyar fins al cotxe que l'esperava.

De què van parlar els pares després, no ho sé, ja que ens van enviar al llit de seguida. En Fabian i la Fanny no volien dormir, així que van venir tots dos a la meva habitació.

—En realitat, ningú no sap ben bé qui és la tieta Fé —va començar la Fanny—. És probable que no sigui una tieta, en realitat.

—No m'ho crec ni jo, que sigui germana del papa —va opinar en Fabian—. És massa gran per ser-ho.

—Doncs llavors deu ser la nostra bestieta —vaig dir jo—. El resultat no varia. Deixeu tranquil·la la tieta Fé. Potser li agradem i ja està. A més, pel que sé, no té fills. I ara ja en tinc prou. Toqueu el dos, que vull dormir!

Ara sona com si fes molt de temps de tot plegat, però jo tinc la sensació que va passar ahir. I això es deu al fet que no va acabar

sent una visita familiar qualsevol. La tieta Fé, que no tenia gaire tirada per la vida casolana dels Federmann, ja es va ocupar de donar-nos una sorpresa l'endemà. Ens va convidar al seu hotel, però no pas als pares, sinó només a mi, a en Fabian i a la petita Fanny. De fet el que ens va portar a casa el missatger era més aviat una citació.

—Aneu amb compte! —va dir la mama—. Aquesta bruixa vella no es de fiar. Us donarà ordres a tort i a dret. I dels seus canvis d'humor en podríem escriure una cançó, oi, Franz? —Però el pare només va murmurar alguna cosa i se'n va anar al seu escriptori.

Tots li dèiem tieta Fé, però en realitat es deia Felicitas, com jo. Quan vaig néixer, ella va insistir a posar-me aquest nom, malgrat que la mare hi estava en contra. La mare trobava ridícul que a casa des de temps immemorials tots els noms comencessin amb «F». No va ser fins més tard que vaig descobrir que els besavis es deien Friederich o Ferdinand Federmann. Allò es va convertir en una tradició familiar. Els cònjuges polítics també s'hi havien de conformar i batejar els fills tal com era costum a casa. I ja podien estar contents que de tant en tant a la partida de naixement hi pogués haver una «Ph», que sonava igual, com en el cas del meu avi Philipp. Sembla que fins i tot existia una cosina llunyana que es deia Philine. No tinc ni idea de per què els Federmann s'aferraven tant a aquesta norma estúpida. Els pares no van poder-hi fer res, contra la tieta Fé, quan va picar amb el bastó a terra i va informar el pare que estava decidida a ser la meva padrina de bateig. I així vaig arribar a tenir el nom que tinc.

Però, deixant de banda aquesta dèria, els Federmann som absolutament normals, per no dir fastigosament normals. Vivim en una casa adossada que el pare va comprar fa molts anys. És en una urbanització, una mica als afores, i encara no l'ha acabat de pagar. Això no és un problema. Ara bé, en Fabian, la

Fanny i jo no provenim —com la majoria dels companys de classe— de tercers o quarts matrimonis complicats, sinó d'una família excepcionalment endreçada. De vegades em meravello de la seguretat gairebé asfixiant amb què m'he criat. Per dir-ho d'alguna manera, som una família nuclear. Pel que es veu, això és un model en decadència, perquè al barri hi ha moltes més famílies tipus *patchwork*. Als nens els acompanyen exdones i exmarits, i de vegades van amb germanastres i fills adoptius.

Nosaltres ja estem satisfets amb la nostra normalitat. Fins i tot els anys que ens portem semblen trets d'un manual per a teràpia familiar. Jo aviat faré divuit anys, en Fabian va a l'institut i la Fanny acaba d'entrar a l'escola. Començar les classes a una hora en què encara dormiria se li fa impossible. És fresca, fantasiosa, impacient i descarada. A casa sempre se n'ha sortit bé sent així, tot i que la mare sovint la renya. Però, igual que en Fabian, sap apreciar la comoditat que li permet romancejar. Té una ràdio minúscula que gaudeix posant al màxim volum per tal que nosaltres sentim què li agrada; alguna cosa entre Outlaw Country dels vuitanta i Sunny Rocket. En canvi, a en Fabian, que amb catorze anys ja sembla molt adult, li agrada remenar el seu telèfon blanc novíssim —sempre ha de ser, sens falta, l'últim model—, però també és un expert en els fusibles del soterrani i sap diferenciar tots els models de cotxe. Em sembla que secretament li interessen força els diners, tot i que no ho admetria mai.

Aquest és, per cert, un problema que pertorba la nostra harmonia familiar: per alguna raó, mai arribem a final de mes, tot i que el pare treballa d'encarregat a l'oficina de matriculació de vehicles des de fa molt de temps. Per ser exactes, a la secció III de l'Oficina de Trànsit, departament 2 de l'autoritat en matèria de matriculació de vehicles i permisos de conduir. Aquesta és la manera carregosa que tenen els nostres buròcrates d'expressar-se entre ells.

Crec que hi ha certa mena de propietaris de vehicles que no arriben fins al pare. Em refereixo a la gent que vol sol·licitar

A qui no té diners,
no l'ajuda ser
devot.

MARTIN LUTHER

unes lletres molt concretes per poder conduir a tot drap pel barri amb matrícules com Hype, Mizzi o Roy. La persona responsable de triar els números de matrícula pot sucumbir fàcilment a la temptació de proporcionar la combinació desitjada a aquesta gent a canvi d'acceptar un sobre discret. Per descomptat, el pare no hi té res a veure. A la porta amb el rètol «Franz Federmann», el suborn és impensable.

La feina li dóna uns ingressos fixos i no el poden acomiadar. Si és funcionari o no, no ho sé. En tot cas, el sou li arriba sempre puntualment al compte de la caixa d'estalvis. Una part va a parar a la mare per al pressupost familiar i com a petita paga per a ella. A casa ningú porta una vida luxosa; el pare pensa que no estaria bé. Abans que la Fanny nasqués, la mama també guanyava alguna cosa. Treballava mitja jornada en una botiga de productes ecològics on tenien pomes arrugades i infusions d'herbes que feien una olor estranya. Al club d'escacs, el pare fa classes de reforç als principiants i gestiona tota mena d'assegurances per als companys, cosa que li suposa guanyar unes quantes bonificacions, crec. Com que la majoria de la gent té por, cada vegada es deixen encolomar més assegurances. Però això no serveix de res si un se sent insegur. I en Fabian engrosseix la seva setmanada arreglant el tallagespa o el rentaplats dels veïns.

Tot i que la mare ens vol inculcar ser estalviadors, a ella li agrada molt anar de compres. Això deu ser perquè és una Ferenczy de naixement, fet que encaixa força bé perquè és un cognom que comença per «F». Quan era petita, els seus pares parlaven hongarès a casa, però ara només li arriba per dir *viszontlátásra* al telèfon, cosa que suposadament vol dir «a re-

veure». A Budapest, quan era molt jove, va estar casada, amb un funcionari de nivell baix, però va durar pocs anys. A la foto del passaport fa cara de poruc. Mentre que ell s'aferrava a la seva plaça al Ministeri d'Agricultura, ella va voler emigrar a Alemanya tan bon punt es van obrir les fronteres. El va plantar i li va fer arribar el divorci. De casa dels seus pares va heretar algunes sortides estranyes. Per exemple, ella diu que sempre s'ha d'anar vestit «com correspon», fins i tot si no es tenen diners.

Em sembla que per això li agrada tant comprar roba. Ara un mocador, ara una brusa. Després explica orgullosa que la roba estava «rebaixadíssima». Creu en les gangues. No costa gens aixecar-li la camisa amb ofertes especials.

—Han rebaixat la gavardina un seixanta per cent —diu—. Així que m'he estalviat cent vint euros.

—Pensa-hi una mica, Friederike! —li diu el pare en sentir-ho—. Un seixanta per cent de què? Primer ofereixen un preu exorbitant, després el ratllen i amb aquest truc tan senzill hi caus. —I llavors ella s'enfada. Per això el pare gairebé sempre s'estima més no opinar sobre les seves compres.

Els pares ens treuen força de polleguera amb les seves converses sobre el tema. Quan en tenim el pap ple, ens hi fem. Llavors la cosa va així:

—Sempre us heu d'estar barallant pel coi de diners? Sempre amb els documents i els extractes del compte i els arxivadors i les factures! Segur que nosaltres en tenim la culpa —els recriminem—, perquè costem massa! La hipoteca, les matrícules, les colònies, les vambes, les motxilles —i llavors diem:— això no s'acaba mai!

Hauria estat millor no dir-ho perquè la mare és molt sensible amb aquesta qüestió i en Fabian, que diu coses intel·ligents quan l'obligen a sortir del cau, només ho empitjora.

Els diners arriben coixejant i avancen ballant.

—És normal —afirma.

—No és normal. És avorrit —crida la Fanny.

—Normal i avorrit —hi intervenc jo, perquè vull fer de mediadora en la baralla—. És normal que tothom parli de diners. No només a casa nostra. Només cal que pareu l'orella al metro o al bar per sentir el que la gent crida als seus mòbils estúpids. És normal que els diners no arribin per a tot. És normal que els pares es barallin quan es tracta de diners i que a nosaltres ens tregui de polleguera, i fins i tot és normal que ens exasperi. Hauríem de fer com el pare. Quan està tip de la discussió, fa el sord.

Durant molt de temps no vaig saber com era que els pares mai tenien una paraula de crítica per a la tieta Fé però que, en canvi, a esquena d'ella, la mare la deixava com un drap brut. Va ser més endavant que el pare em va agafar una nit per banda i em va confessar un secret:

Els diners són
llibertat encunyada.

FIÓDOR DOSTOIEVSKI,
*Memòries
de la casa morta*

—Has de saber que la tieta Fé no és la teva tieta, sinó una bestieta força llunyana. I, a més, no és només benestant, sinó rica. Fins i

tot *filthy rich*, que diuen els anglesos.

—Ara ho entenc! —vaig dir jo—. Per això tothom és tan prudent amb ella, perquè hi ha una herència en joc.

La riquesa endureix el
cor més de pressa
que l'aigua bullent un ou.

LUDWIG BÖRNE

—És millor que no ho comentis —em va aconsellar—. Les herències no són només una qüestió delicada, són una catàstrofe. No et pots arribar a imaginar què passa quan una allau de diners colga una família. Les baralles poden arribar a la sang.

Llavors va arribar el dia en què la tieta Fé ens havia convidat.

—Ja el coneixeu, el Four Seasons. És ben bé al centre. No cal que agafeu l'autobús, el meu xofer us recollirà.

El gran cotxe amb els vidres tintats ja ens el coneixíem i el porter de l'hotel ens esperava:

—A dalt de tot, a l'àtic —va dir en anglès—, a l'*Executive Suite*.

L'ascensorista ens hi va portar. Les habitacions eren més grans que tota la nostra casa adossada. La tieta s'havia demanat un te.

—Què voleu prendre? —va preguntar.

Era ben senzill: només calia tocar el timbre i de seguida apareixia el servei d'habitacions. La Fanny volia un gelat, en Fabian una Coca-Cola i galetes i jo m'acontentava amb un te.

—Com va l'escola? —va preguntar la tieta i, sense esperar resposta, va continuar:— He sentit a dir coses escandaloses del que hi passa. El que s'explica a la canalla és irresponsable! Sempre química i geometria i llatí. Tot plegat, bajanades! Els professors no tenen ni idea d'economia, perquè són assalariats, com el vostre pare, que cada mes reben els seus diners o, més ben dit, el que en queda. Ni s'adonen del que els prenen. I és una bona quantitat: tota mena d'impostos, les anomenades contribucions a la seguretat social, les primes d'alguna assegurança, les factures de telèfon, l'electricitat, l'aigua, la calefacció, la mútua, el cànon de la televisió i qui sap què més. L'import net —sabeu què vol dir, això?— és una resta llastimosa del seu sou. No em sorprèn gens que els diners no us arribin per a res.

No sabíem què dir.

—Per què critiques tant? — va dir fent morros la Fanny, que estava ocupada amb la copa de gelat—. Sempre els diners! Per què tothom es posa així amb aquest tema?

Però jo en volia més detalls i en Fabian també agusava l'oïda.

No hi ha cap art que un govern aprengui més de pressa d'un altre que el d'agafar els diners de les butxaques del poble.

ADAM SMITH

—Tieta Fé, quan tinguis una mica de temps ens has d'explicar com funciona això dels diners. Segur que tu en saps més que el pare i la mare.

Està curiosament establert, / digué el viu de Hans Schlau al cosí Fritz, / que al món siguin només els rics / els qui posseeixen la major part dels diners.

LESSING

—En aquesta hora sempre prenc Earl Grey sol —va respondre—. La llet no lliga amb aquest te. Només cal afegir-hi unes gotetes de llimona. Però si per culpa meva us interessa l'economia m'hauríeu de venir a veure més sovint. El tema dels diners és força complicat.

—I tant! Tan sovint com vulguis —va cridar la Fanny, a qui en aquell moment li agradava ser a l'hotel, perquè allà et donaven tot el que volies.

—Però llavors haureu de col·laborar. Us posaré deures. Per a la propera vegada, m'heu de dir què en penseu. Ho escriviu.

—Més deures —va queixar-se la Fanny—. El que em faltava.

—No cal que ens acompanyis si ets massa gandula. Als altres no els fa res escriure un parell de pàgines, oi?

—I tant que no —vaig dir jo.

—Fet. Aquí teniu la primera pregunta: d'on surten els diners? Només cal que escrigueu el que us passi pel cap. No és gaire difícil. En el fons, no són deures, només un joc. La propera vegada vull que em porteu la vostra resposta. Posem-hi demà passat a dos quarts de cinc? El xofer us durà a casa. Saludeu en Franz i la Friederike.

Ataula hi vas a passar-t'ho bé, el vi alegre la vida. Menjar i beure és possible amb diners.

Eclesiastès 10:19

A casa de seguida ens van preguntar com ens havia anat la visita a l'hotel. Ningú ho volia xerrar, perquè segurament només hauria portat problemes, començant per les opinions destructives de la tieta Fé sobre l'escola. Cadascun rumiava què li diríem la propera vegada. La Fanny, que mai no havia estat en un gran

hotel, va ser l'única que no va poder evitar inflar el cap a la mare amb el seu entusiasme pel servei fabulós.

Al Four Seasons tot va anar com la primera vegada. La tieta Fé ens va rebre amb una mena de bata índia amb paons brodats. La Fanny va ser la primera d'aixecar el dit.

—Jo sé d'on surten els diners. El pare els treu de la caixa d'estalvis. Si tens una targeta, surten dels caixers. Només cal saber el número correcte. A tots els adults els donen una targeta d'aquestes. Però a nosaltres no.

La tieta Fé no li va respondre, només va somriure de gairell.

En Fabian no estava d'acord amb l'explicació de la seva germana petita.

—Això és perquè no tenim un compte en el qual hi hagi saldo. Si no n'hi ha, el caixer no escup pasta. I la tercera vegada que proves de treure alguna cosa, la màquina s'empassa la targeta i te'n vas amb les mans buides. De debò et penses que la caixa d'estalvis regala res al papa? Escolta el que he escrit:

«D'on surten els diners? El pare creu que aquesta pregunta és fàcil. Els seus diners li arriben periòdicament de l'Ajuntament o de l'Estat. Alguna oficina li paga cada mes el sou. Altres persones treballen per a una empresa i, llavors, el que guanyen va al seu compte de la caixa d'estalvis. O surten d'algú que et deu diners o d'algú que te'ls regala. O de la Seguretat Social. També pot ser que n'heretis d'algú. Però em sembla que el pare no ha acabat d'entendre la pregunta.

»Així que li he posat un bitllet de deu euros als morros i li he dit: “Mira-te'l bé. S'hi poden llegir moltes sigles: BCE ECB EZB EKT EKP. I també un número i un any i una signatura que és il·legible. I cada dia vas a l'oficina per bitllets com aquest!

Allà on hi ha diners, hi ha el dimoni; allà on no n'hi ha, hi és per duplicat.
